

SPRAWOZDANIE

WACŁAW UMIŃSKI CM, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
ORCID: 0000-0001-6901-2454
wacław.uminski@upjp2.edu.pl

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ, *DZIAŁALNOŚĆ DOBROCZYNNA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO NA ZIEMIACH POLSKICH ORAZ WŚRÓD POLAKÓW I POLONII W XIX I XX WIEKU*, KRAKÓW, 26 LISTOPADA 2025 ROKU

W dniu 26 listopada 2025 roku Instytut Teologiczny Księży Misjonarzy w Krakowie, sekcja historyczna Polskiego Towarzystwa Teologicznego oraz Instytut Wydawniczy Księży Misjonarzy „Nasza Przeszłość” zorganizowały konferencję poświęconą działalności dobroczynnej Kościoła na ziemiach polskich oraz wśród Polaków i Polonii w XIX i XX wieku.

Zaproszeni na sympozjum prelegenci (17 osób) pochodzili z kilku ośrodków naukowych Polski: z Białegostoku, Częstochowy, Krakowa, Lublina, Olsztyna, Poznania, Słupska, Warszawy.

Przybyłych referentów i gości przywitał dyrektor Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy ks. dr Szczepan Szpoton CM (UPJP II). Następnie ks. dr Wacław Umiński CM (UPJP II) przekazał ważne informacje porządkowe.

Obradom sesji I przewodniczył ks. dr Adam Szot z Archiwum Archidiecezjalnego w Białymstoku. Jako pierwszy głos zabrał mgr lic. Mikołaj Welnic (Szkola Doktorska Nauk Humanistycznych UAM w Poznaniu), który przedstawił działalność dobroczynną Zgromadzenia Sióstr Serafitek na ziemiach polskich w latach 1881-1939. Po nim ks. dr Wacław Umiński CM (UPJP II) zaprezentował działalność dobroczynną Towarzystwa św. Wincentego a Paulo w Poznaniu w latach 1850-1939. Trzeci referat poświęcony dziełom miłosierdzia realizowanym przez Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej wygłosiła dr Elż-

bieta s. Monika Albiniak (IPN Oddział w Warszawie). Czwarty prelegent mgr Jan Masłyk (doktorant UPJPII) przybliżył posługę bonifratrów.

Po krótkiej przerwie kawowej rozpoczęła się sesja II, którą mowował ks. dr hab. Józef Szymański, prof. UP (Uniwersytet Pomorski w Słupsku). Pierwszy referat przedstawiający działalność Towarzystwa Schronisk św. Stanisława Kostki, w imieniu nieobecnego ks. dr hab. Mieczysława Różańskiego, prof. UWM (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) odczytał ks. dr Wacław Umiński CM. Kolejny prelegent ks. dr Adam Szot (Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku) omówił działalność charytatywną Kościoła na terenie archidiecezji wileńskiej w latach 1925-1939. W trzecim referacie s. Maria Sylwia Bekus CR (filia Archiwum Generalnego Sióstr Zmartwychwstank w Kętach) przybliżyła różnorodne formy działalności dobroczynnej Sióstr Zmartwychwstank podczas okupacji. Następny prelegent ks. prof. dr hab. Józef Marecki (BBH IPN Warszawa) w oparciu o analizę dokumentacji sporządzonej przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa omówił posługę sióstr zakonnych w placówkach szpitalnych i opiekuńczych na terenie województwa krakowskiego po II wojnie światowej. W ostatnim referacie dr Agnieszka Szmerk (UPJPII) przedstawiła działalność dobroczynną krakowskich kapucynów w XX wieku.

Po drugiej przerwie kawowej rozpoczęła się III sesja, której przewodniczył ks. prof. dr hab. Józef Marecki (BBH IPN Warszawa). Pierwszy referat wygłosiła dr Raisa Zianiuk (Kolegium katechetyczne im. Zygmunta Łozińskiego, Baranowicze) przybliżając w nim problematykę państwowych inicjatyw charytatywnych realizowanych przez klasztory katolickie w XIX w. na ziemiach białorusko-litewskich. Kolejny prelegent dr Dariusz Kiper (KUL) przedstawił formy aktywności charytatywnej Polonii amerykańskiej w II połowie XIX w. W trzecim referacie dr hab. Irena Wodzianowska (KUL) omówiła formy działalności Towarzystwa św. Wincentego a Paulo w Sankt-Petersburgu. Ostatni prelegent ks. dr hab. Józef Szymański, prof. UP (Uniwersytet Pomorski w Słupsku) w oparciu o analizę prasy polskojęzycznej z lat 1890-1920 ukazał przykłady działalności charytatywnej duchowieństwa polskiego wśród emigracji polskiej w Stanach Zjednoczonych.

Po dyskusji i przerwie obiadowej odbyła się IV sesja, którą mowowała dr hab. Irena Wodzianowska (KUL). W pierwszym referacie s. Dorota Kostka ZSAPU (Archiwum Zgromadzenia Sióstr Alberty-

nek Posługujących Ubogim w Krakowie) przybliżyła bogatą działalność Brata Alberta oraz założonych przez niego wspólnot. Kolejna prelegentka s. Beata Widelka SM (Archiwum Krakowskiej Prowincji Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo) ukazała posługę s. Izdory Königsman SM wśród ubogich i potrzebujących podczas II wojny światowej. W trzecim referacie kl. Jakub Bomba (WMSD Częstochowa) przedstawił formy działalności charytatywnej ks. pułkownika Tadeusza Dłubacza. Ostatni referat wygłosiła dr Monika Litwińska (IPN Warszawa) ukazując w nim osobę Zbigniewa Ferczyka jako realizatora idei chrześcijańskiej dobroczynności w warunkach państwa autorytarnego.

W dyskusji na zakończenie obrad uczestnicy spotkania stwierdzili, że tematyka podjęta podczas konferencji może być punktem wyjścia do dalszych badań nad dobroczynnością zarówno różnych wspólnot kościelnych jak i poszczególnych osób. Pozostaje wyrazić nadzieję, że materiały pokonferencyjne zostaną opublikowane i udostępnione szerszemu gronu odbiorców.

WACŁAW UMIŃSKI CM – wykładowca w Katedrze Archiwistyki na Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, dyrektor Biblioteki Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie, kustosz Muzeum Historyczno-Misyjnego Zgromadzenia Księża Misjonarzy w Krakowie, re-daktor naczelny czasopisma „Nasza Przyszłość”. Zainteresowania naukowe: archiwistyka, bibliotekoznawstwo, muzealnictwo, historia zakonów i stowarzyszeń religijnych, historia II Rzeczypospolitej. Autor ponad 50 publikacji naukowych. Wydał m.in. *Polska Prowincja Zgromadzenia Księża Misjonarzy w latach 1918-1939*, Kraków 2009; *Konwikt Teologiczny Świętego Krzyża w Warszawie w latach 1918-1939*, Kraków 2017; *Towarzystwo św. Wincentego a Paulo na ziemiach polskich w latach 1850-1959*, Kraków 2024.